

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

[§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

DISPUTATIO PRIMA.

De Necessitate Gratiae.

Ad questionem 109. D. Thomae.

1. NTEQVAM ad litteram D. Thomae accedamus, & disputationem istam aggrediamur, quatuor breviter hic praemittenda sunt. Primum est, S. Doctorem in titulo qu. 109. appellare gratiam, *principium exterius humanorum actuum*, non inhæsi-
ve, sed egressivè: quia licet ponataliquid in anima, vel per modum habitus, ut gratia sanctificans, vel per modum motionis, ut gratia auxilians, illud tamen ex intraneis naturæ non dimanat, sed ab exteriori principio, Deo scilicet, ut operante supra totius naturæ exigentiam, procedit: sicut lapis dicitur moveri à principio extrinseco, quia licet impulsus illi inhæreat, tamen à principio exteriori causatur.
2. Secundum est, nomine gratiæ, significari dona gratis & liberaliter à Deo collata: unde quia illa triplicis generis sunt, triplex etiam est gratiæ acceptio & significatio: una larga & impropria, quæ comprehendit quodcumque beneficium à Deo nobis gratis & liberaliter concessum, sive ad naturam pertineat, sive supra naturam sit: unde Patres sextæ Synodi, actione 11. in Epist. ad Sophroniū, Angelorum immortalitatem, licet ipsis connaturalem, nomine gratiæ afficiunt: & Augustinus Ep. 95. & 105. observat rerum creationem & conservationem, gratiam vocari posse; quia gratis & liberaliter à Deo conceditur. Hanc gratiam non negavit Pelagius: imò Patres Concilij Palæstini sefellit, concedens necessitatem gratiæ ad opera salutaria, sed gratiæ nomine dolosè beneficium creationis intelligens, ut in Tractatu præcedenti declaravimus. Alia acceptio gratiæ est magis propria, & non se extendit ad quodcumque donum, in creatione gratis & liberaliter à Deo concessum, sed duntaxat ad dona aliqua naturalia, omnino indubitata, quale in statu innocentie fuit donum integritatis, & cuiusmodi etiam sunt in statu naturæ lapsæ auxilia quædam intra ordinem naturæ specialia, quæ dantur ad aliqua opera difficilia & heroica ordinis naturalis exercenda, ut infra patebit. Tertia demum est maximè propria, & significat solum dona & beneficia supra totum naturæ debitum nobis per Christū exhibita, in ordine ad nostram salutem; & hæc est propria & theologica gratiæ consideratio, de qua in hoc Tractatu acturi sumus, quamvis interdum de gratia secundo modo accepta mentionem simus facturi, præcipuè disputatione sequenti.
3. Tertiò observandum est, gratiam propriissimè dictam, ob diversa munia quæ exhibet, quiaque præcipuè nominibus insigniti: vocatur enim elevans, sanctificans, sanans, movens, & auxilians. Dicitur *elevans*, quia elevat hominem ad ordinem supernaturalem; vel per modum habitus, ut gratia habitualis, & virtutes infusæ; vel per modum dispositionis, ut auxilium collatum ad actum contritionis. Vocatur *sanctificans*, seu *justificans*, quia animam mundat à peccato, & Deo totius

A sanctitatis & puritatis fonti conjungit. Appellatur *sanans*, quia potentias animæ per peccatum deordinatas, lasas, & debilitatas, ordinat, sanat, & reſtſicat. Dicitur *movens*, quia animam movet & applicat ad actus supernaturales eliciendos. Denique *adjuvans*, seu *auxilians* nuncupatur, quia hominem adjuvat, eique vires & auxilium præbet ad operandum, & ultimum finem obtinendum: unde quidquid in nobis est sanctitatis, pietatis, virtutis, salutis, justitiæ, & meriti, totum illi debemus, juxta illud Apostoli, *Gratiâ sum id quod sum*.

Denique observandum est, quod S. Doctor ad probandum gratiam esse, ostendit illam necessariam esse: quia sicut in naturalibus divina providentia non deest in necessariis, ita nec deerit in supernaturalibus; & ideo si gratia esset necessaria, bene sequitur quod Deus eam conferat. Priusquam verò agat de necessitate gratiæ ad attingendum bonum, vel vitandum malum, disputat de ejus necessitate in ordine ad cognitionem veri: quia veritatis cognitio ad volitionem boni, & rectam operationem requiritur. Unde sic

ARTICVLVS PRIMVS.

An homo in statu naturæ lapsæ possit sine gratia, seu speciali auxilio, omnes veritates naturales, tam speculativas, quam practicas cognoscere?

S. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

Notandum primò, veritatem aliquam dupliciter dici naturalem: Primò ex parte rei, ut cum consistit in ipsis rebus naturalibus, cuiusmodi sunt Deus ut author & finis naturæ, & omnia quæ ordinantur ad istum finem, & finem supernaturalem nullo modo respiciunt: Secundo ex parte medij aut luminis quo cognoscitur, ut cum cognosci potest lumine naturali nostri intellectus. Et quia hoc lumen est tantum sufficiens ad ea objecta cognoscenda, in quorum notitiam per sensibilia possumus devenire; ideo illa tantum veritates dicuntur hoc modo naturales, quæ ex sensibilibus cognosci possunt, ut docet D. Thomas hic art. 1. Præfens ergo difficultas procedit solum de veritatibus naturalibus hoc posteriori modo: nam ex his quæ dicuntur naturales priori modo, certum est multas non posse cognosci ab homine viribus suæ naturæ, ut patet de cogitationibus cordium, de futuris contingentibus, de præteritis quæ nullum sui vestigium reliquere, & de his quæ sunt intra orbes cælestes, aut quæ latent in visceribus terræ, vel in profundo maris, quæ naturaliter sunt abscondita nobis, propter impedimentum physicum quod habent ne obiciantur sensibus nostris.

Notandum secundo, veritates naturales, sive ex parte rei, sive ex parte medij, subdividi in

Disp. 1.
art. 1.

speculativas & practicas : speculativæ dicuntur quæ non pertinent ad operationem, sed solum ad cognitionem; practicæ verò, quæ ordinantur ad operationem, vel movendo ad eam, vel ipsam dirigendo : unde dicitur quod intellectus speculativus, extensione fit practicus.

7. Notandum tertio, veritatem practicam tripliciter posse cognosci : Primo in universali, ut v.g. succurrendum est egenis, furtum est fugiendum, &c. Secundo in particulari, ut v.g. hic & nunc succurrendum est huic egeno : Tertio cum imperio efficaci intellectus practici, ut v.g. nunc succurre ipsi. Non agimus hîc de veritatibus practicis primi generis; quia istæ pertinent ad Philosophiam moralem, & de his est eadem ratio ac de speculativis; nec de veritatibus practicis tertij generis; cum enim opus voluntatis sit necessarium cum hujusmodi imperio efficaci intellectus conjunctum, sic cognoscere verum practicum, idem est ac velle & operari bonum morale, de quo art. 3. dicemus : loquimur ergo solum de veritatibus practicis secundi generis.

8. Notandum quarto, veritates, tam speculativas, quam practicas, posse in præsentî dupliciter considerari, divisivè nimirum, considerando unam vel aliquas scotim ab aliis, vel collectivè, totam ipsarum collectionem attingendo, seu nullas ab aliis separando.

9. Notandum quinto, duplicem solere distingui potentiam : Unam physicam, quæ attenditur penes proportionem & commensurationem ad actum, abstrahendo à difficultatibus, occupationibus, impedimentis, &c. Alteram moralem, quæ non solum dicit proportionem ad actum vel objectum, sed etiam carentiam omnium impedimentorum, quæ possunt eam prohibere ne exeat in actum, vel saltem ne ita promptè & expedite operetur : v.g. homo sanus & liber à vinculis seu compedibus, censetur habere non solum potentiam physicam, sed etiam moralem ad ambulandum : ille verò qui laborat podagrâ, aut compedibus detinetur, physicè quidem potens est ad ambulandum, non tamen moraliter, quia non est liber ab impedimentis.

10. Notandum sexto, quod quando quarimus, an homo in statu naturæ lapsæ possit cognoscere veritates naturales sine gratia, loquimur de gratia actuali, sive auxiliante, non verò de habituali, seu sanctificante; quia manifestum est talem gratiam ad cognoscendas veritates naturales non esse necessariam, cum Aristoteles, Plato, & alij Philosophi Gentiles, eâ privati, plures veritates naturales, de existentia & unitate Dei, aliisque ejus attributis, ex creaturis agnoverint, juxta illud Apostoli ad Romanos 1. *Quod notum est Dei, manifestum est illis, invisibilia quippe, &c.* unde cum Augustinus 1. Soliloq. cap. 2. dixisset; *Deus qui non nisi mundos verum scire voluisti* : hoc retractat libro 1. Retract. cap. 4. quia, inquit, responderi potest, multos etiam non mundos, multa scire vera, ut etiam refert D. Thomas hic art. 1. in argum. sed contra.

11. Demum observandum est, quinque à Theologis solere distingui status naturæ humanæ, nempe statum naturæ puræ, naturæ integræ, innocentie, seu justitiæ originalis, naturæ lapsæ, & naturæ per gratiam reparatæ, de quibus fusè egimus in Tractatu de homine & statibus naturæ humanæ, quem in fine Tomi secundi reperies. His præmissis.

12. Circa resolutionem propositæ difficultatis quæ Tom. IV.

A tuor versantur sententiæ. Prima fuit quorundam antiquorum, quos suppresso nomine refert & refellit S. Thomas in 2. dist. 28. qu. 1. art. 5. asserentium hominem, in statu naturæ lapsæ, nullam veritatem naturalem sine auxilio gratiæ posse cognoscere. Quam opinionem, jam oblivioni traditam, suscitavit Vazquez hic disp. 188. cap. 2. ubi docet notitiam cujuscumque veritatis naturalis, quæ aliquo modo movet affectum ad rectè vivendum, non posse haberi sine auxilio gratiæ per Christum : quæ verò ad virtutem non movet, posse quidem haberi sine ulla gratia Christi, non tamen sine auxilio gratiæ Dei. Illum sequitur Meratius disp. 1. de gratia sect. 2. In eo tamen differt Vazquez ab antiquis illis Theologis, à D. Thoma citatis, quòd isti indigentiam specialis auxilij ad cognoscendas veritates naturales ex ignorantie vulnere, per originale peccatum humanæ naturæ infecto, peti dicebant; ille verò vult eam provenire, non ex defectu virium, aut vulnere ignorantie, sed ex differentia & contingentia quam habet intellectus, ut moveatur ad hoc potius objectum quam ad illud.

Secunda sententia tenet posse quidem hominem lapsum solis viribus naturæ cognoscere multas veritates naturales, tam speculativas, quam practicas, non tamen omnes divisivè, quia dantur aliquæ ita difficiles, ut ad eas attingendas specialis gratia requiratur. Hanc tenent Montezino, Granados, & quidam alij ex Recentioribus; & de veritatibus practicis probabilem existimant Curiel, & Martinez.

Tertia affirmat intellectum hominis lapsi posse cum solo concursu generali cognoscere omne verum naturale speculabile, non solum divisivè, sed etiam collectivè. Pro hac referri solent Durandus in 2. dist. 28. quest. 1. Cajetanus & Medina hic art. 1. Sed Durandus & Medina id expressè non asserunt de tota collectione veritatum, & intelligi possunt de omni vero divisivè sumpto : Cajetanus verò in eam magis inclinare videtur, cum non agnoscat vulnus ignorantie in intellectu speculativo, sed duntaxat in practico.

Quarta denique existimat posse omnes istas veritates divisivè ab homine lapsò, absque speciali gratia & illustratione cognosci, non tamen collectivè. Hæc est communis inter Thomistas, quos sequuntur plures extraneis.

§. II.

Prima opinio rejicitur.

Dico primò : Homo lapsus, cum solo concursu generali, & absque speciali gratia, seu illustratione, aliquas veritates naturales, tam ex speculativis, quam ex practicis, potest cognoscere.

Prima pars conclusionis probatur primò ex D. Thoma hic art. 1. ubi sic habet : *Ad cognitionem cujuscumque veri homo indiget auxilio divino (id est concursu generali) ut intellectus à Deo moveatur ad suum actum. non autem indiget, ad cognoscendam veritatem in omnibus, novâ illustratione superadditâ naturali illustrationi, sed in quibusdam quæ excedunt naturalem cognitionem.*

Respondet Vazquez, quod dum D. Thomas asserit hominem non indigere novâ illustratione superadditâ illustrationi naturali ad cognoscendam veritatem in omnibus, vult dicere quod homo non indigeat quidem ad cognitionem cujuscumque veritatis novâ illustratione, sive gratiâ,

D iij